

Robert Stanisławski

Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości jako przykład wsparcia rozwoju małej przedsiębiorczości w Polsce

Ekonomiczne Problemy Usług nr 47, 405-422

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ROBERT STANISŁAWSKI

AKADEMICKIE INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI JAKO PRZYKŁAD WSPARCIA ROZWOJU MAŁEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE

1. WSTĘP

Przedsiębiorczość akademicka (PA) jest coraz bardziej postrzegana w kategoriach stymulatora przedsiębiorczości w Polsce. Zaczyna się powoli doceniać rolę, jaką może ona odgrywać w promowaniu działalności gospodarczej, szczególnie wśród studentów i absolwentów wyższych uczelni. PA zgodna jest z założeniami unijnymi przyjętymi w ramach Strategii Lizbońskiej¹, w ramach której mówi się o przedsiębiorczości jako sposobie na życie, o rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz o stworzeniu lepszych miejsc pracy. Ponadto jest ona ogromną wartością dla wyższych uczelni. Wynika to z jednej strony z ogromnej inicjatywy i pomysłowości samych studentów, z drugiej z dostępu do nowych rozwiązań tworzonych przez pracowników, które powinny podlegać jak najszybszej komercjalizacji. Niestety, do tej pory PA nie jest doceniana przez środowisko biznesowe i uczelniane, traktowana jest po „macoszemu”, stąd też jej marginalne znaczenie w procesie wzmacniania przedsiębiorczości w Polsce. Z drugiej strony brak jest badań, które analizowałyby efekty jej rozwoju, szczególnie dla podmiotów z nimi współpracujących. Dotyczy to zarówno przedsiębiorstw, jak i wyższych uczelni, które (jak pokażą zamieszczone badania) nie są zbyt przychylnie prowadzeniu działalności komercyjnej przez swoich pracowników. Należy jednak mieć nadzieję, że sytuacja ulegnie zmianie i nastawienie uczelni (szczególnie państwowych) zmieni się na korzyść, sprzyjając podejmowaniu tego rodzaju inicjatyw.

W ramach istniejącego systemu wsparcia przedsiębiorczości akademickiej w Polsce tworzone są Akademyckie Inkubatory Przedsiębiorczości (AIP) (określane często preinkubatorami ze względu na charakter realizowanych zadań). Ich działalność jest dość uboga, koncentruje się bowiem na podejmowaniu inicjatyw szkoleniowych i doradczych. Wynika to z różnych przyczyn, m.in. specyfiki otoczenia, które na tego typu usługi generowało popyt. Należy stwierdzić, że działania nastawione na inkubowanie nowych podmiotów gospodarczych stanowią znacznie mniejszy udział w całości realizowanych przez nie przedsięwzięć, co jest efektem niskiego zainteresowania nimi zarówno wśród studentów, jak i pracowników uczelni. Również otoczenie biznesowe, z którym współpraca jest dla AIP konieczna, nie miało do tej pory zbyt dużej skłonności do nawiązywania ściślejszej współpracy w ramach akademickich ośrodków przedsiębiorczości. Zadaniem na najbliższą przyszłość w tym zakresie wydaje się więc: stworzenie korzystnych warunków do rozwoju AIP przez zmianę prawa zachęcającego firmy z otoczenia do podejmowania wspólnych inicjatyw (muszą być ponadto widoczne wymierne efekty takiej

¹ Komunikat Komisji, Innovation Policy: updating the Union's approach In the context of the Lisbon Strategy, COM (112) 2003, Bruksela 2003.

współpracy) oraz zmiana nastawienia wyższych uczelni, które muszą zacząć uwzględniać w swojej działalności współpracę nauki i gospodarki. Coraz częściej mówi się o stworzeniu uniwersytetu trzeciej generacji, charakteryzującego się podejmowaniem samodzielnych działań komercyjnych w swoim otoczeniu. Może to prowadzić do wypracowania nowego modelu, w którym pracownik naukowy stanie się również po części biznesmenem, sprzedającym w ramach uczelni własne osiągnięcia naukowe. Oczywiście rodzi się tutaj pytanie, czy realne jest takie połączenie pod względem etycznym i czasowym. Niemniej jednak wydaje się, że konieczne są zmiany w środowisku akademickim i skomercjalizowanie działalności w polskich uczelniach powoli stanie się koniecznością. Na ten temat zaczyna toczyć się już dyskusja, której efekty na pewno będą znane w najbliższej przyszłości.

Celem tego opracowania jest dokonanie analizy syntetycznej niektórych zaznaczonych w tym wstępie problemów dotyczących rozwoju AIP. Dokonano jej w oparciu o badania prowadzone przez różne ośrodki w kraju oraz własne obserwacje autora². Oczywiście nie udało się w poruszyć wszystkich kwestii związanych z funkcjonowaniem AIP. Należy mieć nadzieję, że omówienie niektórych z nich chociaż w części wyczerpuje prezentowane zagadnienie.

2. AKADEMICKIE INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI JAKO CZĘŚĆ SYSTEMU WSPARCIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

System wsparcia rozwoju przedsiębiorczości obejmuje instrumenty służące rozwojowi przedsiębiorczości oraz eliminowanie barier zakłócających proces jego rozwoju. Instrumenty te mogą obejmować różne obszary oddziaływania³: obniżanie kosztów podejmowania działalności gospodarczej, transfer technologii, pomoc w realizacji przedsięwzięć innowacyjnych, motywowanie i doskonalenie umiejętności menadżerskich oraz pomoc o charakterze finansowym. Pierwszy z wymienionych powyżej czynników związany jest z usuwaniem barier o charakterze rejestracyjnym (administracyjnym), prawnym, podatkowym oraz prawa pracy. Drugi obejmuje: doradztwo w zakresie pozyskiwania nowych technologii, tworzenie sieci powiązań partnerskich służącej wymianie doświadczeń biznesowych, ochronę praw intelektualnych, poszukiwanie popytu na nowe rozwiązania innowacyjne. Trzeci związany jest z prowadzeniem usług informacyjnych, doradczych i szkoleniowych, kształtowanie przedsiębiorczych postaw społecznych czy promocję przedsiębiorczości jako sposobu na życie w określonych grupach społecznych. Ostatni z wymienionych powyżej wydaje się jednym z najważniejszych, gdyż ma on zapewnić dostęp do zewnętrznego finansowania w postaci: sieci aniołów biznesu, *venture capital*, rozwoju parabankowej działalności pożyczkowej i poręczeniowej, pomoc w uzyskiwaniu środków unijnych oraz pośrednie formy, jak ulgi i zwolnienia podatkowe. Instrumenty te mogą przybierać różne formy, poczynawszy od stymulatorów (w formie aktów prawnych) poprzez programy służące realizacji założonych celów. Narzędzia mogą być uaktywniane na różnych szczeblach administracyjnych: lokalnych, regionalnych, ogólnokrajowych czy nawet międzynarodowych (globalnych).

Ważną rolę w systemie wsparcia rozwoju przedsiębiorczości odgrywają stworzone do tego celu instytucje określane mianem „otoczenia biznesu”. Ich funkcjonowanie

² Własny projekt badawczy – Polityka wspierania innowacyjności sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce – analiza uwarunkowań i ocena realizacji

³ K. B. Matusiak, *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce*, Raport, SOOIPP, Łódź/Kielce/ Poznań 2007.

najczęściej związane jest z inicjatywami lokalnymi, służącymi rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości (bogactwa regionu, tworzeniu miejsc pracy itd.). Mogą one funkcjonować w formie: ośrodków szkoleniowo-doradczych, centrów transferu technologii, parabankowych funduszy pożyczkowych, pre-inkubatorów i inkubatorów przedsiębiorczości (akademickich), parków technologicznych i przemysłowych.

Ze względu na specyfikę organizacyjną inkubatory przedsiębiorczości mogą funkcjonować w trzech podstawowych postaciach. Pierwsza nich obejmuje inkubatory działające w ramach Fundacji Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości. Zadania, które są realizowane w ramach fundacji (łącznie z planami na przyszłość), dotyczą: rozbudowy sieci preinkubatorów w Polsce (docelowo ma ich być 50), zwiększenia „mocy przerobowych” w zakresie analizy nowych pomysłów biznesowych rocznie, rozwoju współpracy z instytucjami finansowymi (typu *venture capital*) oraz powołania Funduszu *Seed capital* i Funduszu Inwestycyjnego, rozbudowy Centrum Młodej Przedsiębiorczości stanowiącego miejsce dla realizacji projektów badawczych. Wydaje się, że zakres obecnej, jak i przyszłej działalności jest bardzo szeroki. Większość pomysłów jest możliwa do zrealizowania, stwarza młodym „biznesmenom” szanse na rozwój. Drugi typ inkubatorów przedsiębiorczości stanowią inkubatory akademickie, które powiązane są bezpośrednio ze szkołami wyższymi. Najczęściej świadczą usługi szkoleniowe i doradcze oraz naukowo-badawcze. Ich generalnym zadaniem jest propagowanie przedsiębiorczości w środowisku akademickim, a działania dotyczą najczęściej pomocy na etapie pomysłów (często ogłaszają konkursy na biznesplany), weryfikując ich możliwości powodzenia rynkowego. Ich zaletą jest dostęp do uczelnianej technologii, ułatwiają też uzyskanie krajowych i zagranicznych grantów oraz innych źródeł finansowania. Uczelnie dostarczają szereg korzyści, z których najważniejszą jest możliwość bezpośredniej komercjalizacji badań. Ostatnią grupę stanowią inkubatory działające w ramach Parków Technologicznych. Cechą tych rozwiązań jest ułatwienie prowadzenia działalności na każdym etapie rozwoju przedsiębiorstwa. Park kreuje korzystne możliwości rozwoju, zapewniając trwały dostęp (od samego początku) do środowiska biznesu, co prowadzi do tworzenia sieci powiązań okołobiznesowych. Ten typ rozwiązań jest dla początkujących, jak i „zaawansowanych” przedsiębiorców niezwykle korzystny. W tym opracowaniu analizie poddano drugą z wymienionych powyżej grup inkubatorów przedsiębiorczości.

Cechą polskiej rzeczywistości dotyczącej inkubatorów przedsiębiorczości jest zbyt ograniczony charakter prowadzonej działalności. Z prowadzonych badań wynika, że głównym trzonem działań podejmowanych przez inkubatory (szczególnie akademickie) jest działalność szkoleniowa, której efekty są trudno weryfikowalne. W zbyt małym zakresie podejmowane są natomiast wysiłki na rzecz „inkubowania” nowych przedsiębiorstw, co z natury wymaga znacznie większych wysiłków w postaci wiedzy i nakładów finansowych. Stąd też pojawiają się propozycje, aby przemianować ich nazwę na „Akademickie Biura Wspierania Przedsiębiorczości” lub „Centra Promocji Biznesu”⁴. Kolejną kwestią jest innowacyjność tych ośrodków. Z założenia powinny one funkcjonować w oparciu o transfer wiedzy, jednakże, jak się okazuje w praktyce, niewielka część ich działalności oparta jest o rozwiązania innowacyjne. Z drugiej strony wydaje się zbyt niewne opieranie ich rozwoju (z założenia) na dyfuzji innowacji. Są one, przynajmniej teraz, słabo wyposażone w instrumenty prawne, organizacyjne i finansowe, aby skutecznie

⁴ Raport z badania ewaluacyjnego „Ewaluacja działalności Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) wspartych finansowo ze środków Ministerstwa Gospodarki, Public Profit Sp. z o.o, Poznań 2008.

mogły się zająć promowaniem rozwiązań innowacyjnych. Jednakże istnieje taka możliwość, że z czasem staną się one „kuźnią” nowych rozwiązań w biznesie.

3. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI AKADEMICKICH INKUBATORÓW PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE – PRZEGLĄD BADAŃ

Dokonując analizy działalności akademickich inkubatorów przedsiębiorczości (AIP), należy posłużyć się najnowszymi badaniami w tym zakresie. Na pewno należy do nich zaliczyć ewaluację przeprowadzoną przy współudziale PARP w 2007⁵. Na potrzeby oceny potencjału sprzyjającego rozwojowi AIP w poszczególnych województwach wypracowano syntetyczne wskaźniki. Pierwszy z nich określony został mianem „Zbiorczego potencjału regionalnej przedsiębiorczości akademickiej”. Zawiera on w swojej treści aspekt zaangażowania się w inkubację przedsiębiorstw oraz aspekt potencjału innowacyjnego regionu. Jego zasadniczym zadaniem jest dokonanie oceny możliwości rozwoju AIP w danych regionach Polski. Kolejnym wskaźnikiem o charakterze syntetycznym wykorzystanym do ewaluacji jest „Zbiorczy wskaźnik potencjału regionu”. W jego skład wchodzi sześć elementów takich jak: ocena kapitału ludzkiego i społecznego (KLS)⁶, ocena jakości edukacji (JE)⁷, wskaźnik potencjału akademickiego (PA)⁸, wskaźnik potencjału ekonomicznego (PE)⁹, wskaźnik poziomu życia mieszkańców (PŻM)¹⁰, wskaźnik potencjału innowacyjnego (PI)¹¹ oraz wskaźnik sprawności instytucjonalnej (SI)¹². To zbiorcze podsumowanie ma na celu udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy dany region jest w stanie rozwijać AIP i w jakim zakresie. Trzecim i ostatnim zestawieniem zbiorczym jest „Wskaźnik klimatu dla przedsiębiorczości”. Z kolei ten wskaźnik ma za zadanie ocenę otoczenia z punktu widzenia jego przydatności do rozwoju AIP w ujęciu regionalnym. Analiza tych trzech elementów zbiorczych powinna dostarczyć informacji o poziomie i skłonności (zainteresowaniu) poszczególnych województw do promowania przedsiębiorczości poprzez AIP. Okazuje się, że istnieją w tym zakresie dosyć duże dysproporcje (wykres 1).

Z powyższych danych wyraźnie wynika, że w największym stopniu przedsiębiorczość akademicka rozwija się w takich województwach, jak: mazowieckie, pomorskie, małopolskie, śląskie oraz wielkopolskie. Najślabiej rozwój ten przebiega w województwie lubelskim, lubuskim, opolskim, podlaskim, świętokrzyskim czy warmińsko-mazurskim. Oczywiście, w tym miejscu najważniejsza jest odpowiedź na pytanie, dlaczego istnieją

⁵ R. Drozdowski, *Potencjał regionów w zakresie rozwoju przedsiębiorczości akademickiej*, Państwowy Instytut Badawczy, PARP, Radom 2007.

⁶ Uwzględnia on liczbę osób posiadających wyższe wykształcenie oraz liczbę organizacji pozarządowych na 10 000 mieszkańców.

⁷ Jest ona mierzona liczbą punktów zdobytych przez uczelnie woj. łódzkiego w rankingu „Rzeczpospolitej” oraz poziomem zdawalności matur.

⁸ Wyrażony jest liczbą studentów (na 10 000 mieszkańców), liczbą uczelni wyższych oraz liczbą jednostek badawczych i dydaktycznych.

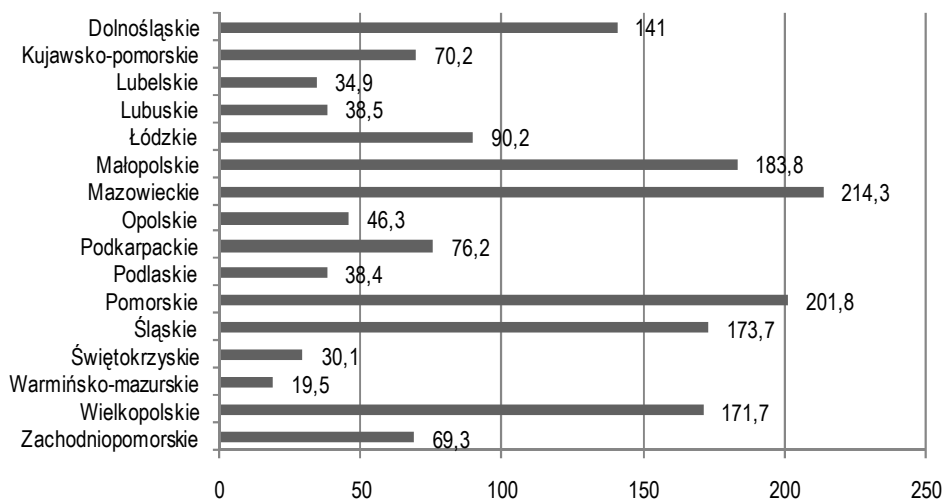
⁹ Mierzony liczbą przedsiębiorstw w województwie na 10 000 mieszkańców.

¹⁰ Mierzony wielkością bezrobocia oraz średnim miesięcznym wynagrodzeniem w województwie.

¹¹ Mierzony wysokością nakładów na B+R na 10 000 mieszkańców oraz odsetkiem przedsiębiorstw innowacyjnych.

¹² Mierzony wielkością wydatków na administrację publiczną na 10 000 mieszkańców.

tak duże dysproporcje pomiędzy województwami i od czego one zależą. Okazuje się, że nie ma jednoznacznej odpowiedzi na postawione powyżej pytanie. Elementy składowe wchodzące w drugi ze wskaźników, tj. zbiorczy wskaźnik potencjału regionu (mające za swój cel badanie przyczyn takiego stanu rzeczy) i występujące pomiędzy nimi wzajemne zależności (lub ich brak) wpływające na skłonność do tworzenia AIP, nie pozwalają wyszczególnić precyzyjnie ustalić związków przyczynowo-skutkowych w odniesieniu do poszczególnych regionów. Dlaczego bowiem np. województwo łódzkie, gdzie wskaźnik jakości edukacji jest znacznie wyższy (114,9) niż w województwie mazowieckim (102,5), słabo wypada pod względem siły przedsiębiorczości akademickiej? Dlaczego również województwo mazowieckie, które jest liderem pod względem działalności akademickiej, nie jest wysoko kwalifikowane pod względem jakości nauczania? Autorzy badania tłumaczą to dużym poziomem zróżnicowania tego województwa, gdyż w jego skład, oprócz miasta stołecznego, wchodzi też tzw. obszary peryferyjne znacznie odbiegające od poziomu stolicy tego regionu. Takie twierdzenie wydaje się uzasadnione, lecz w pełni nie wyjaśnia akurat tej dysproporcji, gdyż w odniesieniu do pozostałych składników można byłoby również przyjąć podobne wyjaśnienie. Okazuje się jednak, iż pomimo różnic generalnie województwo to przoduje w ogólnej ocenie (WPR) (rysunek 2), jak i cząstkowej (z uwzględnieniem poszczególnych elementów składowych (tabela 1).

Wykres 1. Zbiorczy wskaźnik potencjału regionalnej przedsiębiorczości akademickiej (PRPA)

Źródło: R. Drozdowski, *Potencjał regionów w zakresie rozwoju przedsiębiorczości akademickiej*, Państwowy Instytut Badawczy, PARP, Radom 2007.

W największym stopniu dodatnia korelacja pomiędzy potencjałem przedsiębiorczości akademickiej (PRPA) a wymienionymi w powyższej tabeli wskaźnikami zachodzi w odniesieniu do takich wskaźników, jak: wskaźnik potencjału akademickiego, wskaźnik potencjału ekonomicznego oraz wskaźnik potencjału innowacyjnego. Wpływ pozostałych elementów jest znacznie ograniczony i w znacznej mierze uzależniony od województwa (regionu). Poniżej przedstawiono zestawienie zbiorcze charakteryzujące stopień oddziaływania wszystkich (sumarycznie liczonych) elementów sprzyjających tworzeniu AIP

w poszczególnych regionach. Stanowi to również ocenę samego regionu i jego przydatność z punktu widzenia prowadzenia działalności związanej z AIP (wykres 2).

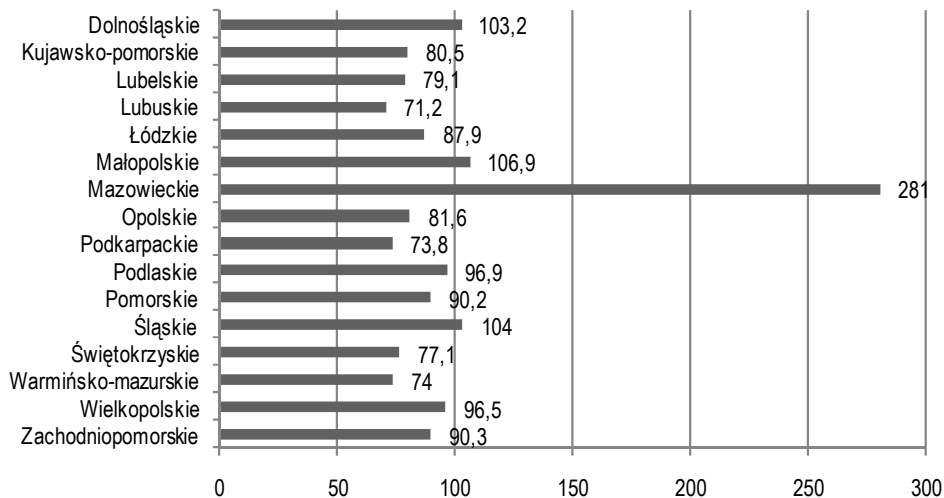
Tabela 1
Wskaźniki wchodzące w skład ZPR

Województwo	KLS	JE	PA	PŻM	PE	PI	SI
Zachodniopomorskie	98,6	97,5	109,5	97,4	82,8	19,7	126,5
Wielkopolskie	99,0	114,8	103,7	96,8	119,1	81,4	58,8
Warmińsko-mazurskie	87,9	105,2	40,5	94,6	47,2	22,0	120,9
Świętokrzyskie	106,6	85,6	71,4	95,6	67,7		105,7
Śląskie	110,8	93,6	156,5	101,1	136,8	84,7	44,9
Pomorskie	102,9	98,5	90,7	100,1	76,9	82,4	79,9
Podlaskie	97,9	99,9	78,4	95,8	59,7	44,3	202,3
Podkarpackie	99,0	86,4	70,2	94,3	60,5	25,2	81,2
Opolskie	95,5	87,3	56,3	96,6	56,7	12,8	166,2
Mazowieckie	110,7	102,5	290,9	109,6	417,3	833,9	102,5
Małopolskie	105,4	111,7	133,2	97,3	98,9	126,8	75,0
Łódzkie	101,5	114,9	94,9	95,8	76,5	59,3	72,1
Lubuskie	91,7	85,7	35,0	95,2	62,3	16,9	1,7
Lubelskie	97,0	108,5	82,9	95,7	52,1	39,9	77,4
Kujawsko-pomorskie	99,8	102,6	77,9	95,3	74,4	46,4	67,1
Dolnośląskie	95,6	103,3	107,8	99,6	111,2	97,2	107,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: R. Drozdowski, *Potencjał regionów w zakresie rozwoju przedsiębiorczości akademickiej*, Państwowy Instytut Badawczy, PARP, Radom 2007.

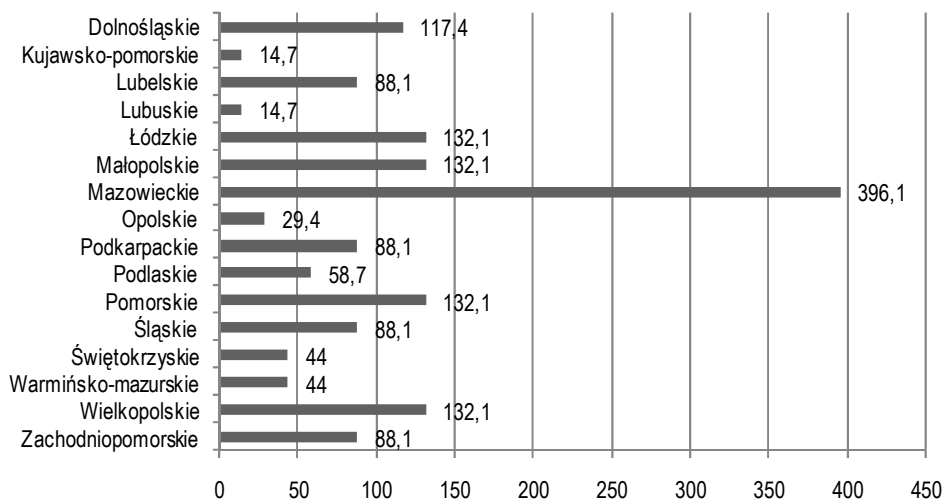
Najbardziej przyjaznymi regionami dla rozwoju przedsiębiorczości akademickiej pod względem potencjału (oprócz województwa mazowieckiego) wydają się małopolskie, dolnośląskie, śląskie, wielkopolskie i pomorskie. Jest to związane z charakterem metropolitarnym tych regionów. Do największych miast w Polsce o kluczowym znaczeniu gospodarczym można zaliczyć: Gdańsk, Katowice, Kraków, Łódź, Poznań, Warszawę i Wrocław. Wyjątkiem jest tutaj województwo łódzkie, gdzie pomimo istniejącej wspaniałej bazy naukowo-dydaktycznej (dwie duże państwowe uczelnie oraz wiele szkół prywatnych) AIP nie znajduje korzystnego gruntu dla swojego rozwoju. Być może przyczyną takiego stanu rzeczy należy poszukiwać w uwarunkowaniach historycznych. Miasto to przez wiele dziesięcioleci zdominowane było przez przemysł lekki, którego zdecydowaną większość mieszkańców stanowiły włókienki zasilające łódzkie zakłady włókiennicze. Utało się nawet stwierdzenie, że Łódź jest miastem szarym pozbawionym swojego wyrazistego charakteru. Obecnie wydaje się, że miasto to (przynajmniej od kilku ostatnich lat) zaczyna się zmieniać zdecydowanie na korzyść poprzez zmianę struktury przemysłu i jego znaczną dywersyfikację. Jednakże być może mentalność mieszkańców i czynniki

ekonomiczne nadal wpływają negatywnie na jego rozwój, skoro Łódź jest spoznaczana jako miasto o najniższym impecie modernizacyjnym¹³.

Wykres 2. Zbiorczy wskaźnik potencjału regionu (ZPR)

Źródło: R. Drozdowski, *Potencjał regionów w zakresie...*, dz. cyt.

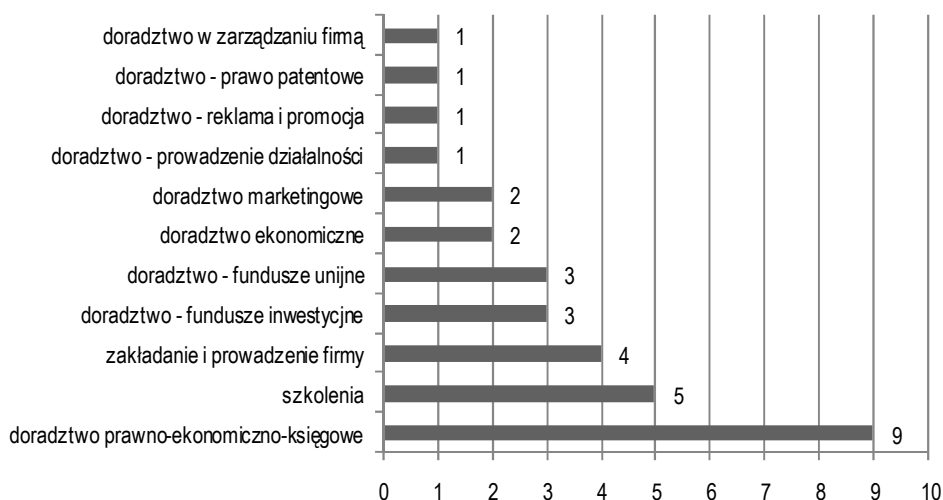

Wykres 3. Zbiorczy wskaźnik klimatu dla przedsiębiorczości

Źródło: R. Drozdowski, *Potencjał regionów w zakresie...*, dz. cyt.

¹³ Raporty o wielkich miastach Polski, www.pwc.com.

Z powyższych danych wynika, że zbiorczy wskaźnik klimatu dla przedsiębiorczości (WKP) (mierzony liczbą instytucji otoczenia biznesu oraz liczbą inicjatyw nakierowanych na rozwój innowacyjny) największy jest dla 5 wymienionych województw: dolnośląskiego, łódzkiego, małopolskiego, pomorskiego i wielkopolskiego (oczywiście oprócz mazowieckiego). Niestety, w analizie tego wskaźnika nie uwzględniono wagi tych dwóch czynników wpływających na zbiorcze zestawienie, nie wiadomo bowiem, który z nich w odniesieniu do poszczególnych województw odgrywa znacznie bardziej kluczową rolę. Nie mniej jednak nie ulega wątpliwości, że dyfuzja innowacji od uczelni do nowo powstających przedsiębiorstw jest zasadniczym warunkiem rozwoju AIP, gdyż bazują one na wiedzy rodzimych jednostek. Z drugiej strony nie oznacza to jednak, że każdy powstały podmiot w ramach AIP będzie od razu innowacyjny, a jego działalność zostanie oparta o nowe technologie bądź inne rozwiązania nowatorskie. Wydaje się, że wskaźnik ten powinien uwzględniać czynniki, które z punktu widzenia AIP są znacznie ważniejsze. Można tutaj chociażby wymienić: efektywność regionów w pozyskiwaniu środków unijnych na przedsiębiorczość akademicką czy też przedsięwzięcia służące eliminacji barier w procesie tworzenia i funkcjonowania tego typu rozwiązań w Polsce.

Wykres 4. Struktura aktywności AIP w Polsce do 2008 roku (liczba podjętych działań)

Źródło: Raport z badania ewaluacyjnego „Ewaluacja działalności Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) wsparty finansowo ze środków Ministerstwa Gospodarki”, Public Profit Sp. z o.o., Poznań 2008.

Kolejne badanie w zakresie funkcjonowania AIP w Polsce przeprowadzone zostało na zlecenie Ministerstwa Gospodarki w 2008 roku¹⁴. Obejmowało ono próbę odpowiedzi na pytanie o zakres prowadzonej przez AIP działalności. Próbowano w badaniu zweryfikować hipotezę, której myślą przewodnią jest brak funkcji inkubacyjnej w AIP, natomiast przeważa koncentracja w zakresie struktur informacyjnych i pośredniczących.

¹⁴ Raport z badania ewaluacyjnego „Ewaluacja działalności Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości ...”, dz. cyt.

Dowodzić tego może fakt, iż znaczna część inkubatorów wziętych pod lupę odmówiła współpracy z różnych przyczyn (około 50% badanych) oraz to, że część współpracujących w ramach badania nie udzieliła odpowiedzi na postawione pytania (średnio ok. 40%). Z ogólnej liczby 21 AIP, które wyraziły chęć do uczestniczenia w prowadzonym badaniu, znaczna część prowadzonej działalności była skoncentrowana na formie doradczej w różnych dziedzinach gospodarczych lub prawnych (wykres 4).

Na pierwszym miejscu AIP koncentrują się na doradztwie prawno-ekonomiczno-księgowym. Również znaczącą pozycję zajmuje w ich działalności świadczenie usług o charakterze szkoleniowym. W trakcie ostatnich lat jedynie jeden przypadek dotyczył doradztwa w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej i prawa patentowego. W ciągu całej historii funkcjonowania AIP przyczyniły się one do powstania ok. 280 przedsiębiorstw, z których ponad 90% to firmy usługowe. Znaczna część z nich świadczy usługi oparte na wiedzy (tabela 2).

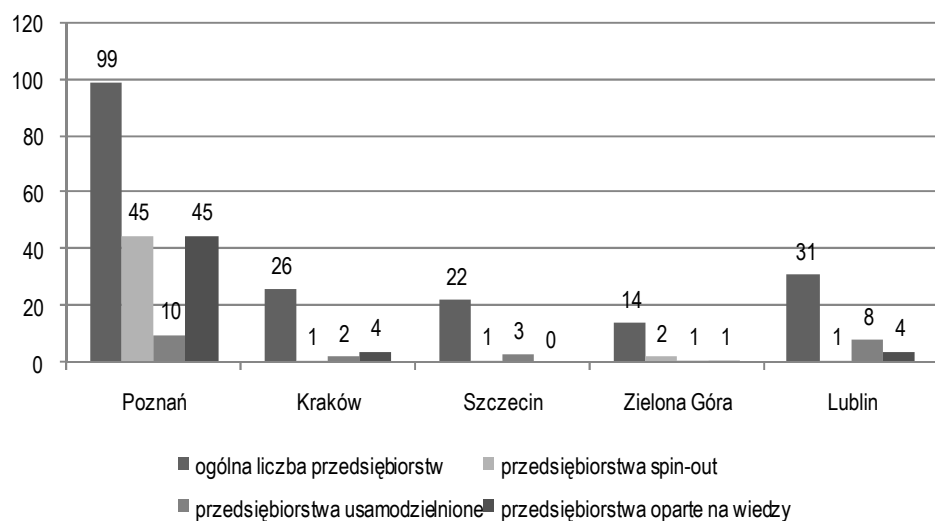
Tabela 2
Struktura inkubowanych przedsiębiorstw

Branża	% wskazań
Usługi oparte na wiedzy	26,4
Informatyka, telekomunikacja	21,8
Usługi nieinnowacyjne	17,9
Handel	9,3
Produkcja (innowacyjna i nieinnowacyjna)	9,7

Źródło: Raport z badania ewaluacyjnego „Ewaluacja działalności Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP) wspartych finansowo ze środków Ministerstwa Gospodarki”, Public Profit Sp. z o.o, Poznań 2008.

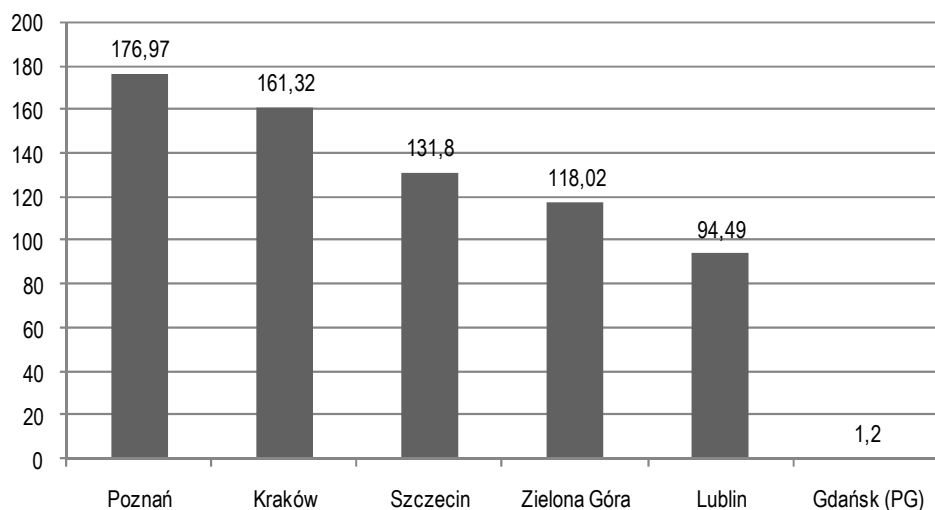
Z powyższych danych wynika niski poziom zaangażowania inkubatorów w udostępnianie działalności produkcyjnej (9,7%). Jak podkreślają autorzy badania, przyczyną tego jest brak możliwości inkubatorów w zakresie udostępniania powierzchni produkcyjnych (taką wykazał w badaniu tylko jeden inkubator). Wśród funkcjonujących inkubatorów wyróżniono 5, które w Polsce do końca 2008 roku były liderami. Można do nich zaliczyć: Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wyższej Szkole Komunikacji i Zarządzania w Poznaniu, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Szczecińskiego, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Charakterystyka ze względu na liczbę wypromowanych podmiotów gospodarczych została przedstawiona poniżej (wykres 5).

Z powyższego rysunku wyraźnie widać, że prym pod względem efektywności inkubacyjnej wiedzy ośrodek poznański. Dosyć daleko za nim w ogólnej klasyfikacji znajdują się pozostałe posiadające swoje siedziby w Krakowie, Szczecinie, Zielonej Górze, Lublinie. Najlepiej jest to widoczne ze zbiorczego zestawienia określanego mianem Zbiorczego Wskaźnika Potencjału AIP (ZWP) (składają się na niego 4 elementy: Wskaźnik Potencjału Organizacyjno-infrastrukturalnego, Wskaźnik Efektywności Inkubacyjnej, Wskaźnik Innowacyjności i Elastyczności Adaptacyjnej oraz Wskaźnik Współpracy z Rynkiem Kapitałowym) – wykres 6.

Wykres 5. Charakterystyka liderów AIP z punktu widzenia inkubacji przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Raport z badania ewaluacyjnego „Ewaluacja działalności Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP)”, dz. cyt.

Wykres 6. Zbiorczy wskaźnik potencjału AIP (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Raport z badania ewaluacyjnego „Ewaluacja działalności Akademickich Inkubatorów Przedsiębiorczości (AIP)”, dz. cyt.

Dla porównania zamieszczono ZWP dla najsłabszego podmiotu – Inkubatora przy Politechnice Gdańskiej. Powyższe wartości wskaźników stanowią odchylenie od war-

tości średniej (liczby 100). Tylko pierwsze cztery dysponują potencjałem przekraczającym średnią dla całej grupy objętej badaniem. Są one usytuowane (podobnie jak to wykazano w poprzednim badaniu) w miastach metropolitalnych o dużym poziomie rozwoju akademickiego. Należy zauważyć, że w grupie tej nie znalazło się województwo mazowieckie z Warszawą, gdzie jak wykazano w badaniach z 2007 roku, region ma największe możliwości w tym zakresie. Oczywiście można zadać pytanie o przyczynę takiej sytuacji. Prawdopodobnie wynikać to może z braku potrzeby tworzenia AIP w tym regionie, co paradoksalnie może być efektem bogatej oferty rynku pracy. Następstwem tego jest niezbyt duże zainteresowanie podejmowaniem działalności gospodarczej w ramach inkubatorów akademickich, gdzie otoczenie w stosunku do absolwentów stwarza dużo innych możliwości rozwoju kariery zawodowej absolwentom wyższych uczelni.

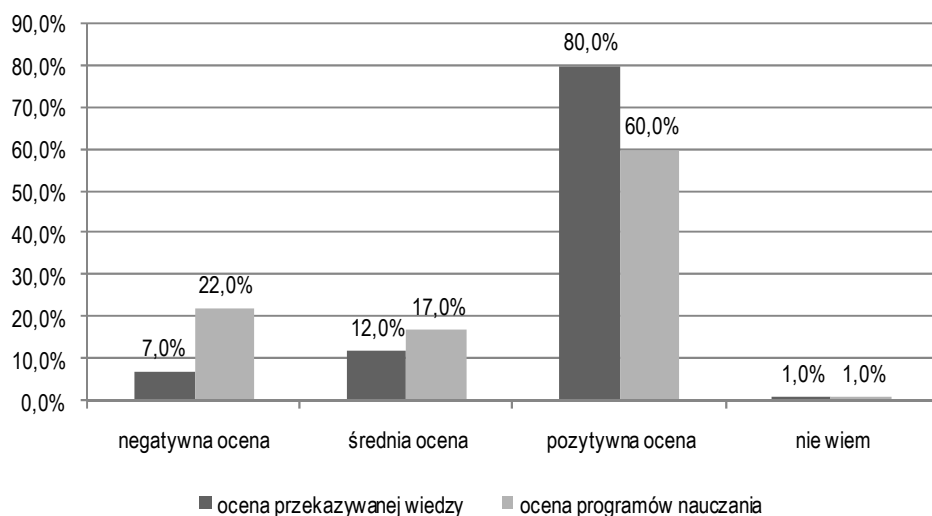
Generalny wniosek wynikający z tych badań brzmi: funkcjonujące w Polsce AIP nie spełniają do końca zadań, do których zostały one powołane. Zdecydowana większość z nich, koncentrując swoją rolę tylko do działalności szkoleniowej i doradczej (z różnych przyczyn), ogranicza zakres pojęcia „inkubator przedsiębiorczości” do znaczenia „centrum promocji rozwoju przedsiębiorczości” lub „centrum wspierania rozwoju przedsiębiorczości”. Wynika to z faktu (co zaznaczono już powyżej), iż w ośrodkach tych nie dochodzi w większej części przypadków do inkubowania przedsiębiorczości przejawiającej się tworzeniem przedsiębiorstw typu *spin-off* lub *spin-out*. Działalność tych podmiotów określić można zatem pre-inkubacyjną.

Warto również w tym miejscu dokonać analizy czynników od strony popytowej, czyli zapotrzebowania na powstawanie AIP, przejawiającego się zainteresowaniem działaniami podejmowanymi w ramach AIP. Z najnowszych badań¹⁵ przeprowadzonych w tym zakresie wynika, że tylko 8% badanych zamierza w najbliższej przyszłości podjąć działalność gospodarczą. Większą część z tych osób stanowią studenci (51%), z znacznie mniejszym stopniem pracownicy nauki (31%). Z grupy tej większość była za stworzeniem firmy całkowicie niezależnej od uczelni (36% badanych, w tym większość również stanowili studenci – 49%, a pracownicy – 25%). Potencjalnie skorzystanie z usług AIP (stworzenie firmy zależnej od wyższej uczelni) deklarowało 18% studentów i 24% naukowców. Do głównych powodów uzależnienia się od uczelni należy zaliczyć: wsparcie uczelni (26% badanych), fakt aktualnego związania z uczelnią (25%), mniejsze ryzyko działalności gospodarczej (13%) oraz możliwość rozwoju (12%). Wśród czynników przemawiających za niezależnością do najczęściej wymienianych można zaliczyć możliwość samodzielnego działania – 63%. Powodami, dla których badani chcieliby posiadać własną firmę, jest na pierwszym miejscu możliwość większego zarobku (studenci – 38%, naukowcy – 49%). Kolejne miejsca zajmują: brak zwierzchnika – 34%, możliwość rozwijania swoich umiejętności i zdolności – 23%. Niestety, większość badanych uważa, że posiadanie firmy (oprócz zadowolenia i satysfakcji – 81%) wiąże się z podejmowaniem ryzyka (81%), które jest niezwykle stresogenne i którego większość chciałaby uniknąć (55%). Z powyższych danych wynika, że istnieje (szczególnie wśród studentów) chęć do prowadzenia własnego biznesu. Jednakże znaczna część tych osób jest zdecydowanie za samodzielną w tym zakresie – nie wyraża entuzjazmu z możliwości współpracy z uczelnią w ramach firm typu *spin-out* czy *spin-off*. Nie oznacza to jednak, że inicjatywy AIP są zbędne. Część badanych jest za podjęciem takiej współpracy. Generalnie można stwierdzić, że zapotrzebowanie na inkubowanie przedsiębiorczości wśród młodych ludzi istnieje. Nieco inna jest sytuacja w przypadku pracowni-

¹⁵ G. Banerski, A. Gryzik, K. B. Matusiak, E. Stawasz, *Przedsiębiorczość akademicka – Raport z badania*, PARP, Warszawa 2009.

ków wyższych uczelni. Ci z kolei chęć tworzenia własnego przedsiębiorstwa (choć jest ich mniej niż studentów) argumentują „aktualnym związaniem się z uczelnią”, co można traktować jako swoiste „2 w 1”. Mając dostęp do prowadzonych (często własnych), badań mogliby oni od razu dokonywać ich komercjalizacji poprzez własne firmy. Jednakże szefowie (jak oceniają sami badani) nie są chętni do wspierania takich inicjatyw na uczelniach. Badani uważają, że tylko 54% mogłoby liczyć na zgodę swoich przełożonych. Dotyczy to również władz uczelni, gdyż aż 16% uważa, że takiej zgody może nie otrzymać. Prawdopodobnie istnieje uzasadniona obawa, że stworzenie firmy przez samych pracowników może zmniejszyć ich efektywność pracy i pogorszyć jakość prowadzonej działalności dydaktyczno-naukowej, szczególnie wskutek ograniczeń czasowych.

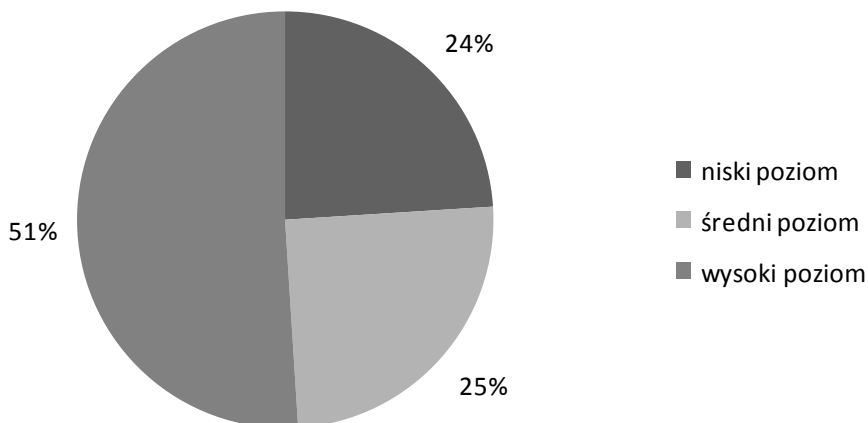
Do czynników, które wpływają na podejmowanie decyzji odnośnie do działalności gospodarczej, jest ocena poziomu wiedzy sprzyjającej podejmowaniu wyzwań z nią związanych. Zdecydowana większość badanych studentów pozytywnie ocenia zarówno poziom przekazywanej wiedzy, jak i programy nauczania (wykres 7).

Wykres 7. Ocena przydatności wiedzy i programów nauczania w podejmowaniu działalności z punktu widzenia studentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie: G. Banerski, A. Gryzik, K. B. Matusiak, E. Stawasz, *Przedsiębiorczość akademicka – Raport z badania*, PARP, Warszawa 2009.

Aż 80% badanych studentów twierdzi, że przekazywana wiedza pozwala na uruchomienie działalności i 60% ocenia pozytywnie programy nauczania pod tym względem. Skoro tak, to może wydawać się, że AIP są zbędne i to zarówno w zakresie działalności inkubowania, jak i doradzania (ogólnie pojętej pomocy przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej). Taka teza okazuje się całkowicie mylna, szczególnie gdy porówna się wyniki dotyczące oceny wiedzy przez samych studentów. Okazuje się, że pomimo wysokiej notowań przekazywanej wiedzy na wyższych uczelniach, ich absolwenci znacznie słabiej oceniają własny potencjał wiedzy umożliwiający założenie i prowadzenie biznesu (wykres 8).

Wykres 8. Ocena własnego poziomu wiedzy przez studentów

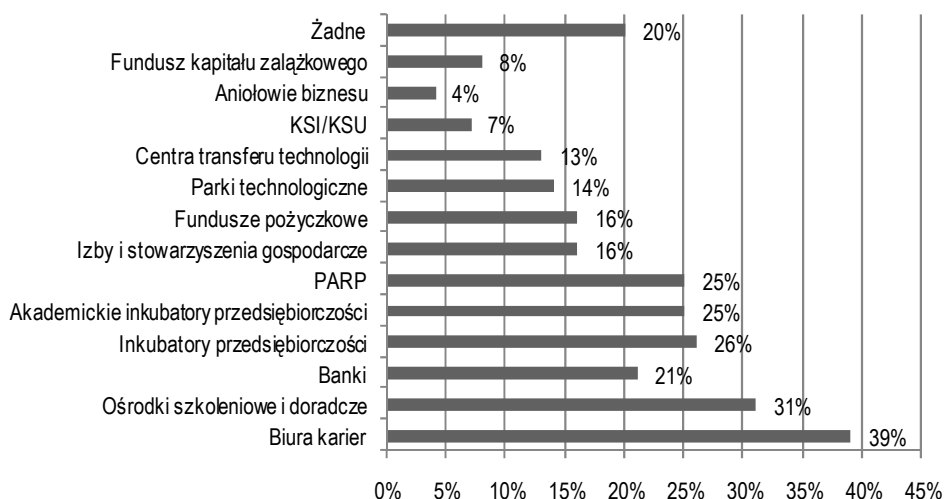
Źródło: opracowanie własne na podstawie: G. Banerski, A. Gryzik, K. B. Matusiak, E. Stawasz, *Przedsiębiorczość ..., dz. cyt.*

Takiego stanu rzeczy można upatrywać w kilku przyczynach. Po pierwsze ich ocena własnych możliwości posiada charakter subiektywny, tzn. rozpatrywana jest z punktu widzenia ocen w indeksach, które w większości przypadków nie weryfikują rzeczywistego poziomu wiedzy nabytej w procesie nauczania. Po drugie, wiedza ta posiada charakter teoretyczny, co oznacza że nie podlegała ona praktycznemu wykorzystaniu, czyli swoistej próbie ognia polegającej na wdrożeniu jej w życie. Prawdą jest, że zdecydowana większość społeczności studenckiej nie potrafi wykorzystywać wiedzy, którą zdobyła w trakcie (zazwyczaj) 5 lat nauki. Po trzecie, dochodzą jeszcze czynniki związane ze stresem wynikającym z ryzyka towarzyszącemu każdemu przedsięwzięciu gospodarczemu. Zazwyczaj rodzi się pytanie: czy dam sobie radę z własnym biznesem i czy posiadam na tyle wiedzy, aby odnieść sukces rynkowy? Wydaje się, że ta niepewność co do wiedzy przejawia się również chęcią młodych ludzi do pogłębienia swojej wiedzy zdobytej na studiach przez szkolenia. Najwięcej, bo aż 45% pytanych jest zainteresowana pozyskaniem wiedzy z zakresu funduszy na uruchomienie firmy, 36% chce uzyskać informację, jak założyć własną firmę, 32% pragnie poznać techniki opracowania biznes planu i 17% poznać zasady prowadzenia księgowości. Wydaje się więc, że zasadne tworzenie jest AIP przy wyższych uczelniach, gdyż jak pokazują powyższe badania, jest dużo do zrobienia wśród studentów i absolwentów w zakresie inkubowania działalności gospodarczej. Należy jednak pamiętać o tym, że działalność AIP nie może (nie powinna) być sprowadzana jedynie do promowania działalności gospodarczej jako sposobu na życie, ale przede wszystkim realizowana w sposób praktyczny.

Ostatnim elementem, który zostanie poruszony w tej części opracowania, jest znajomość instytucji otoczenia biznesu wśród studentów. Okazuje się bowiem, że na studiach często nie mówi się, do kogo osoby chcące zapoczątkować swój biznes mogą zwrócić się o pomoc lub poradę. Trudno mówić o znaczeniu AIP, jeżeli większość absolwentów nie wie, że takie instytucje w ogóle istnieją. Potwierdza się bowiem teza o słabej

znajomości tych instytucji wśród studentów (a nawet pracowników naukowych) – wykres 9.

Najlepiej znane wśród studentów są biura karier i ośrodki szkoleniowo-doradcze. Znajomością AIP jest w stanie wykazać się 25% badanych respondentów. Wskazanie przez nich dwóch pierwszych pozycji dobitnie świadczy o tym, że w największym stopniu popytem cieszą się usługi o charakterze statycznym skierowane głównie na szkolenia i pomoc doradczą. Nie ma natomiast zbyt dużego zainteresowania pomocą wysoko wyspecjalizowaną, gdzie dominującą rolę odgrywa praktyczne wykorzystanie istniejącego potencjału, przejawiające się tworzeniem firm *spin-out* lub *spin-off*. Promowanie wiedzy o instytucjach otoczenia biznesu w trakcie procesu nauczania wydaje się konieczne, jeżeli ma się na celu rozwój przedsiębiorczości akademickiej. Trudno, aby studenci rozwijali swoje pomysły i wdrażali je w życie w oparciu o możliwości, jakie są tworzone przez podmioty mające za zadanie wspieranie przedsiębiorczości, jeżeli ich znajomość jest stosunkowo niewielka. Dotyczy to szczególnie tych instytucji, które z uwagi na swój charakter powinny wspierać grupę, do której bezpośrednio pomoc powinna być kierowana (AIP).

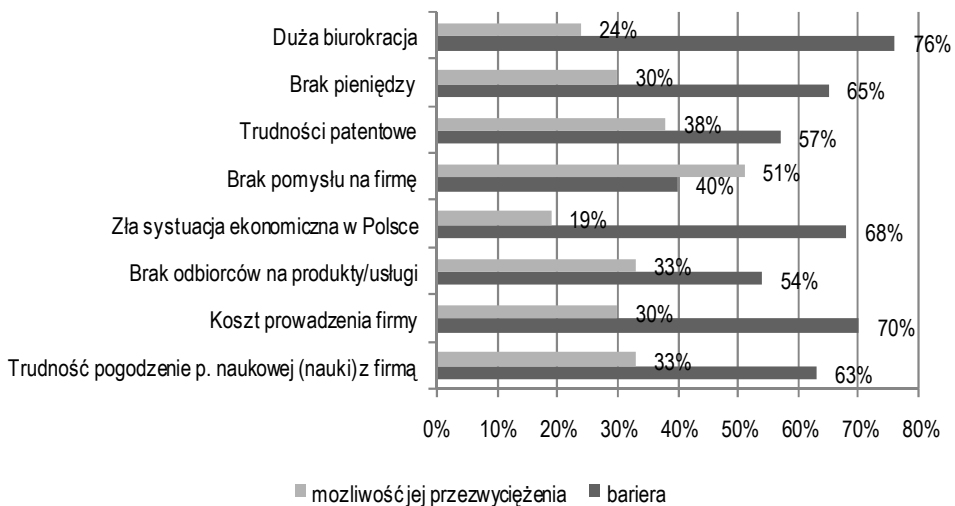
Wykres 9. Znajomość instytucji otoczenia biznesu wśród studentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie: G. Banerski, A. Gryzik, K. B. Matusiak, E. Stawasz, *Przedsiębiorczość...*, dz. cyt.

4. BARIERY ROZWOJU AIP

Ważnym czynnikiem dla rozwoju AIP w Polsce jest eliminowanie istniejących barier, które mogą utrudniać ich powstawanie i rolę w środowisku akademickim. Należy jednak rozgraniczyć tutaj dwie kwestie: bariery po stronie popytu na usługi AIP i po stronie podaży. Pierwsze z nich wynikają z ogólnej intencji (skłonności) do zakładania własnych przedsiębiorstw typu *spin-off* lub *spin-out* przez studentów i pracowników naukowych, natomiast drugie są efektem niedoskonałości systemu wspierania i struktury tworzonych AIP. Pierwsza grupa barier została już częściowo omówiona w poprzednim punkcie, gdzie przy analizowaniu charakterystyki AIP zwrócono uwagę na takie aspekty

jak niechęć studentów do zakładania własnego biznesu czy też słaby poziom wiedzy w zakresie tworzenia biznesu i istniejących instytucji wsparcia. Pogłębiając ten typ barier, należy wskazać jeszcze inne, których wpływ ma negatywne skutki dla tworzenia firm odpryskowych (wykres 10).

Wykres 10. Bariery w zakresie tworzenia firm *spin-out* i *spin-off* oraz ocena możliwości ich przezwyciężenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie: R. Drozdowski, *Potencjał regionów w zakresie rozwoju*, dz. cyt.

Z powyższych danych wynika, że największą barierą jest duża biurokracja w Polsce. Tylko 24% badanych twierdzi, że jest w stanie sobie z nią poradzić. Kolejne miejsce zajmuje koszt prowadzenia firmy (70% badanych) przy możliwości przezwyciężenia tej trudności przez 30% ankietowanych. Również istotna z uwagi na wielkość jest bariera finansowa – brak pieniędzy. Świadczy to o problemach w dostępie do zewnętrznych źródeł finansowania i braku wiedzy, gdzie można poszukiwać wsparcia w tym zakresie (choćby poprzez instytucje otoczenia biznesu). Niepokojące jest natomiast, że zdecydowana większość badanych wskazuje na złą sytuację ekonomiczną Polski, gdyż prawdopodobnie stanowić to może wymówkę usprawiedliwiającą pasywną postawę w procesie podejmowania decyzji dotyczących podejmowania własnej działalności. Mówiąc inaczej, osoby te prawdopodobnie, używając tego argumentu (zła koniunktura, niewłaściwy czas na biznes), nie będą skłonne (raczej nigdy) do zrobienia kroku w przód i stworzenia w ramach uczelni firmy odpryskowej.

Rolą AIP musi być uświadamianie potencjalnych przedsiębiorców, w jaki sposób mogą przezwyciężać istniejące bariery (wymienione na powyższym rysunku). Prawdą jest natomiast to, że barier nikt nie jest w stanie do końca wyeliminować. Można jedynie przekazywać wiedzę w zakresie sposobów ich przezwyciężania przez osoby zainteresowane rozwojem przedsiębiorczości. Idealną sytuacją oczywiście byłoby wskazanie jak najmniejszej liczby barier lub liczby osób, które je zauważają. Jednakże ich eliminacja wymaga długiego okresu i pracy u podstaw może jeszcze wielu pokoleń (prawdopodobnie w międzyczasie pojawiają się inne bariery). W tej sytuacji idealne wydaje się wskaza-

nie przy istniejących ograniczeniach (rysunek powyżej) jak największego udziału tych, którzy wiedzą jak sobie należy z istniejącymi przeciwnościami losu radzić. Dobrze byłoby, aby wielkość możliwości przewyższenia była zbliżona procentowo do pojęcia „bariera”. Oznaczałoby to większą efektywność radzenia sobie z ograniczeniami potencjalnych przedsiębiorców, stanowiąc jednocześnie większą zachętę do podejmowania wyzwań gospodarczych.

W drugiej grupie barier (podażowych) można wymienić te, które dotyczą podmiotów, jakimi są wyższe uczelnie oraz te, które dotyczą sfery biznesu (funkcjonujących już przedsiębiorstw) i współpracy uczelni z podmiotami gospodarczymi. Wśród pierwszej grupy należy wymieć chociażby: bariery fiskalne, zbyt duże zaangażowanie się uczelni w działalność dydaktyczną, brak przygotowania się do działalności komercyjnej oraz niewłaściwą strukturę kształcenia. Z racji wagi poszczególnych barier zostaną one pokrótce omówione. Bariery fiskalne stają się hamulcem dla nawiązywania współpracy w zakresie badań i ich komercjalizacji z uwagi na ich bezpośredni wpływ na koszty podejmowanych inicjatyw rozwojowych na wyższych uczelniach. Stanowią one swoisty rodzaj haraczku, który muszą zapłacić uczelnie jednostki podejmujące działalność badawczą. Najczęściej koszt ten jest bardzo wysoki, gdyż wynosi ok. 30% wartości kosztów bezpośrednich realizowanych zadań. Drugi typ barier dotyczy prowadzonej działalności dydaktycznej. Gros uczelni (szczególnie prywatnych) swoje istnienie opiera tylko na działalności dydaktycznej, nie prowadząc żadnych badań naukowych, które w ramach AIP mogłyby być komercjalizowane. Ponadto większość pracowników naukowych zarabia, prowadząc dydaktykę w kilku uczelniach naraz, nie są więc oni zainteresowani rozpoczęciem działalności gospodarczej, która ze swojej natury obciążona jest dosyć dużym poziomem niepewności i ryzykiem. Kolejna kwestia dotyczy braku przygotowania do podejmowania zadań komercyjnych. Wynika to zasadniczo z małej elastyczności uczelni. W ciągu ostatnich kilkunastu lat uczelnie wypracowały sobie model zarabiania poprzez realizowanie jedynie studiów zaocznych (niestacjonarnych). Nie są one przyzwyczajone do konkurencji na rynku w zakresie pozyskiwania ofert na działalność komercyjną ukierunkowaną na zarabianie pieniędzy, ale niedydaktyczną. Ostatnią w tej grupie barier jest zła struktura kształconych. Do tej pory największym powodzeniem cieszą się studia o charakterze „łatwym” (tzn. gdzie zaliczenia zdobywa się bez większego problemu) oraz humanistycznym. Sytuacja wymuszona warunkami rynkowymi ulega zmianie. Coraz większe zapotrzebowanie jest obecnie generowane na absolwentów kierunków ścisłych i technicznych. Stwarza to zdecydowanie lepsze możliwości rozwoju dla AIP, gdyż najbardziej korzystne warunki rozwoju dla przedsiębiorczości akademickiej stwarzają uczelnie techniczne. Problem jedynie polega na zachęceniu młodych ludzi do podjęcia wysiłku związanego ze studiami technicznymi, gdzie wysiłek ukończenia i zdobycia dyplomu jest znacznie większy niż na innych uczelniach o innym profilu nauczania.

Bariery dotyczące sfery biznesu obejmują kilka aspektów¹⁶. Do najważniejszych należy zaliczyć: brak zainteresowania inwestowaniem w B+R, a tym samym pozyskiwaniem nowych rozwiązań, które mogą uzyskać we współpracy z wyższymi uczelniami w ramach AIP, zbyt duże powiązania kapitałowe i organizacyjne polskich przedsiębiorstw z inwestorami zagranicznymi, co prowadzi do implementacji głównie rozwiązań zachodnich, zbyt małe zaufanie do polskiej myśli technicznej, czego konsekwencją jest to, iż większość nowatorskich rozwiązań nigdy nie ujrzy światła dziennego. Wszystkie te czynniki ograniczają potrzebę tworzenia AIP w Polsce. W grupie tej można jeszcze wyróżnić

¹⁶ A. Żołnierski, *Innowacyjność 2008, Stan innowacyjności, projekty badawcze, metody wspierania, społeczne determinanty, Raport*, PARP, Warszawa 2008.

kłopoty firm w pozyskiwaniu zewnętrznego kapitału na rozwój, co jest efektem zbyt restrykcyjnej polityki banków w Polsce, nadmiernego fiskalizmu, niespójności przepisów prawnych i administracyjnych, biurokracji i opieszałości urzędników. Po stronie podaży można jeszcze wymienić bariery w istniejących strukturach przedsiębiorczości akademickiej. Wynikają one z braku doświadczenia w ich zarządzaniu przez personel (stąd pojawiają się duże nieprawidłowości) oraz z błędnego określania ich celów i zadań przez komórki powołujące je do życia. Brak doświadczenia wynika w znacznym stopniu z ograniczonego zatrudnienia (ze względów najczęściej oszczędnościowych) personelu posiadającego praktykę w biznesie, co skutkuje świadczeniem usług doradczych i szkoleniowych na niskim poziomie. Należy zwrócić uwagę, że głównym celem ośrodków AIP powinno być (na co wielokrotnie wcześniej zwracano uwagę) inkubowanie nowych przedsiębiorstw a nie koncentrowanie się na działalności typowo „miękkiej”, jaką są przykładowo szkolenia. Cechą tego typu działalności są trudności w ich weryfikacji, co w praktyce może mieć charakter nawet pewnych patologii. Jak pokazują ostatnie badania, zanotowano przypadki powstawania akademickich ośrodków wsparcia biznesu, które za cel przyjmują pozyskanie jak największych środków unijnych, niekoniecznie przeznaczanych na statutowe zadania związane z promowaniem tej właściwej przedsiębiorczości.

5. ZAKOŃCZENIE

Przeprowadzona analiza potwierdziła tezy dotyczące zbyt dużego zaangażowania istniejących AIP w działalność szkoleniową. Konieczne wydaje się więc uściślenie pojęcia „akademickie inkubatory” i określenia zakresu ich działalności w sposób jak najbardziej precyzyjny. Funkcjonowanie ich w takiej formie, jak obecnie, prowadzić będzie do stworzenia megasystemu szkoleniowego nie zawsze potrzebnego i nie do końca trafnie adresowanego. Aby dokonać właściwej oceny podejmowanych przez nie działań, trzeba prowadzić w dłuższym okresie zaawansowane badania. Po drugie, należy eliminować bariery rozwoju szczególnie w kierunku wzrostu ich roli jako ośrodków dyfuzji innowacji. Konieczna w tym zakresie jest współpraca AIP z szeroko rozumianym biznesem. Będzie to wymagało dokonania zmian w systemie szkolnictwa wyższego, przejawiającego się generalnie skomercjalizowaniem się badań naukowych i czerpaniem z tego tytułu konkretnych i wymiernych korzyści. Wreszcie po trzecie, przedsiębiorczość akademicka stwarza pracownikom możliwość dodatkowego zarobkowania i wyjścia z szarej strefy. Dlatego też, pomimo niedoskonałości systemu przedsiębiorczości akademickiej (należy wziąć pod uwagę, że to dopiero jego początki), będzie się on rozwijał w najbliższej przyszłości, tym bardziej że jego idea spotkała się z aprobatą Komisji Europejskiej, która podkreśla potrzebę stymulowania ducha przedsiębiorczości wśród młodych ludzi¹⁷.

6. PODSUMOWANIE

Przedsiębiorczość akademicka w Polsce jest nowym elementem rozwoju przedsiębiorczości ogólnej. Funkcjonuje ona dopiero od kilku lat, jednakże napotyka na wiele przeszkód, wśród których największą jest bariera mentalności polskich naukowców i władz uczelni przyzwyczajonych do prowadzenia jedynie działalności dydaktyczno-naukowej. Istnieje zatem konieczność zmiany nastawienia i profilu wyższych uczelni na prowadzenie badań i ich szybką komercjalizację. Kreuje się w ten sposób naukowiec – przedsiębiorca, który powinien posiadać umiejętność sprzedaży swoich osiągnięć na polu

¹⁷ Przedsiębiorczość w szkolnictwie wyższym, szczególnie na kierunkach nieekonomicznych, Streszczenie sprawozdania końcowego grupy ekspertów, Komisja Europejska, Bruksela 2007.

nauki. Procesowi temu powinny sprzyjać tworzone przy uczeniach inkubatory przedsiębiorczość, które oprócz działalności szkoleniowej i doradczej muszą tworzyć firmy typu *spin off* i *spin out*. Inkubatory również służyć powinny wspieraniu działań o charakterze innowacyjnym, co niestety nie jest w wielu przypadkach realizowane. Jak pokazują najnowsze badania, ich bieżąca działalność w największej części koncentruje się na prowadzeniu szkoleń o charakterze biznesowym.

SUMMARY

The academic entrepreneurship is the new element of the Polish business reality. It has been existing for several years. The Polish academic entrepreneurship meets many obstacles, of which the largest barrier is mentality of scientists and authorities at the Polish universities. They are only used to leading didactic and scientific activities. There is the necessity of changing this situation. Scientists should be prepared to commercialize their work's results without delay. This process should create a new category among them, i.e. a so-called scientist – business(wo)man, who is skilled at "selling" their own achievements in a particular field of science. As a consequence of such change, new Incubators of Entrepreneurship should be created, especially at the state-owned universities in Poland. Incubators should be focused on creating „spin off” and „spin out” firms. They have to concentrate their activities on supporting innovative efforts of developing firms. So far, as the newest research show, most of them have been interested in the training activities instead of students' business initiation.

Translated by Robert Stanisławski

LITERATURA:

1. Banerski G., Gryzik A., Matusiak K. B., Stawasz E., *Przedsiębiorczość akademicka – Raport z badania*, PARP, Warszawa 2009;
2. *Czy w Polsce istnieje przedsiębiorczość akademicka?*, PARP, Warszawa 2008;
3. Drozdowski R., *Potencjał regionów w zakresie rozwoju przedsiębiorczości akademickiej*, Państwowy Instytut Badawczy, PARP, Radom 2007;
4. Komunikat Komisji, Innovation Policy: updating the Union's approach In the context of the Lisbon Strategy, COM (112) 2003, Bruksela 2003;
5. Matusiak K., *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce*, Raport, SOOIPP, Łódź/Kielce/Poznań 2007;
6. *Przedsiębiorczość w szkolnictwie wyższym, szczególnie na kierunkach nieekonomicznych*, Streszczenie sprawozdania końcowego grupy ekspertów, Komisja Europejska, Bruksela 2007;
7. STIM–Ogólnopolska Sieć Transferu Technologii i Wspierania Innowacyjności MSP - internetowa witryna informacyjna (www.stim.org.pl);
8. Żołnierski A., *Innowacyjność 2008, Stan innowacyjności, projekty badawcze, metody wspierania, społeczne determinanty*, Raport, PARP, Warszawa 2008.